

ARKITEKTUR OG BYPLANLEGGING GJENNOM 300 ÅR

KANALPLASSEN

2023

Kanalplassen i dag. Foto: Mona Hauglid

1960/70

Kanalplassen og Kirkegaten med kjørevei og stor bilparkering, siste halvdel av 1960-tallet. Foto: AAA.PA.2405.LB.407, CC BY-SA, Aust-Agder museum & arkiv, KUBEN.

Ca. 1930

Kanalplassen med rutebilstasjon og møbelbutikk rundt 1930-tallet. Foto: AAA.PA.2405.L2.166, CC BY-SA, Aust-Agder museum & arkiv, KUBEN.

1938

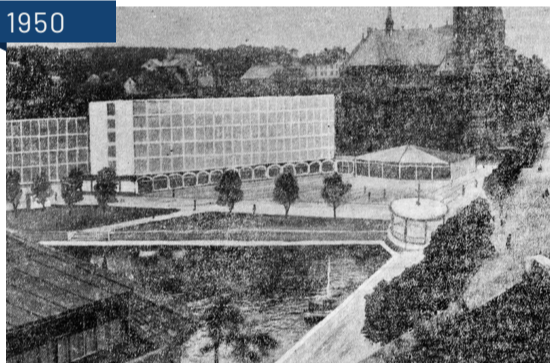
Ugland og Thorne sitt forslag til Nedenes Sparebank, Kanalplassen 1938. Sett mot Kirkebakken og dagens sparebank. Arkivref: PA-2388.T01.0013, Aust-Agder museum & arkiv, KUBEN.

1946

Ugland og Thorne sitt forslag til Handelshuset på Kanalplassen Arendal, 1946. Arkivref: PA-2388.T01.0013, Aust-Agder museum & arkiv, KUBEN.

1950

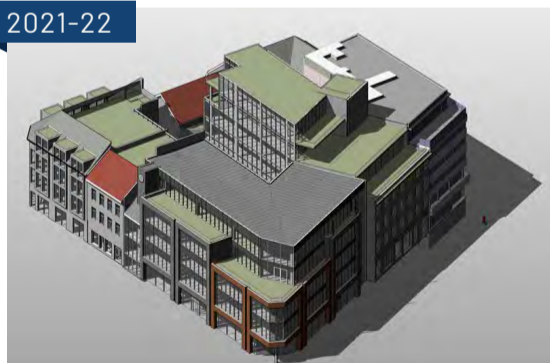
Forslag fra arkitektene Ugland og Thorne til nytt torv på kanalplassen med modernistiske bygninger, 1950. Kilde: Agderpostens arkiv.

1962

Handelstandens prosjekt fra 1962 for "Næringslivets hus" i forlengelse av posthusetbygget mot Pollen. Arkitekter Ugland og Thorne. Kilde: Agderpostens arkiv og Tyholmenkampen v. Hans Olaf Aanensen

2021-22

Forslag til påbygging av kvartal. Prosjektet heter Kanalkvartalet er tegnet av Job arkitekter i 2021-2022, på oppdrag av Syrdalen og Rocher, NorgesGruppen Agder.

Kanalplassen, fikk navnet i 1974 etter den gamle kanalen fra Pollen til Kittelsbukt, som skilte Tyholmen fra resten av byen. Kanalen reddet Tyholmen fra å brenne ned med resten av sentrum i 1868. Kanalen ble gjenfylt i 1933 og en ny rutebilstasjon ble bygget på det gjenfylte området samme året.

I løpet av siste halvdel av 1900-tallet, spesielt den saneringsvillige perioden på 1950- og 60-tallet, ble det fremmet flere forslag om å rive de gamle bygningene og skape et moderne, rettvisknet og fremtidsrettet miljø rundt Kanalplassen. I 1946 foreslo de lokale arkitektene Ugland & Thorne et "Handelens Hus" i fem etasjer som dekket hele Kanalplassen og det nåværende postkontor-kvartalet. I 1950 foreslo ingeniør Irgens å flytte torvet til Tyholmen (Kanalplassen) og bebygge den nåværende torvplassen. Ugland & Thorne tegnet en ny plass på Kanalplassen, med seksetasjers modernistiske bygninger og som fjernet deler av de gamle bygningene. Forslaget vakte begeistring, men ingen av planene ble realisert. Likevel sto et nytt postkontor tegnet av Ugland & Thorne, senere kjent som Statens hus, ferdig i 1961 på den tidligere busstasjonen. Med tiden ble bygningen et symbol på den voksende demokratiske velferdsstaten etter andre verdenskrig. Bygningen ble utvidet i 1995.

I 1962 fremmet Arendals Handelsstandsforening planer for et Næringslivets Hus ved Kanalplassen, som forutsatte rivning av fire av Tyholmens eldre trehus. To år senere ville Samvirkende Fagforeninger bygge et «Folkets hus» på samme område. Ønsket om riving skapte motstandere som ville bevare. To studenter Hans Olaf Aanensen og Lasse Bjørkhaug, dokumenterte de eldre bygningene som en del av sitt eksamenprosjekt, og bidro til å øke bevisstheten om Tyholmens kulturhistoriske betydning. Tyholmens Venner ble stiftet i 1970, da arkitektene Terje og Mette Torsteinsen viste en skisse der de brukte de fire rivningstruede bygningene med nye funksjoner. Bevaring av Tyholmen ble offisielt vedtatt i 1973.

Et parkanlegg ble anlagt til byjubileet i 1973. I 1986 presenterte to studenter planer for å grave opp den gamle kanalen og lage en ny kanal fra Pollen til Kittelsbukt, en visjon som Kanalselskapet har arbeidet for siden. Frem til 1995 gikk det bilvei forbi Kanalplassen på Kirkegaten og langs Langbrygga.

Post og politi flyttet ut av Statens hus og et ombygd Statens hus stod ferdig i 2020, med nytt navn Kanalgården. Her holder Kulturskolen, matbutikk og kontorlokaler til andre næringsdrivende til.

I 2020- 21 fikk Syrdalen og Rocher, NorgesGruppen Agder utarbeidet planer for utvikling av «Kanalkvartalet», hvor de foreslo å bygge i høyden.

«Kanaler og vann vil gi Arendal tilbake sin spesielle identitet og byen vil kunne bli annerledes enn alle de andre sørlandsbyene»

—hevder studentene Lisbeth Frich og Anne Grethe Ellingsen, Agderposten 1986

Avisklipp fra venstre til høyre: Agderposten 03.12.2019, Agderposten 06.10.1960, Agderposten 13.04.2019.